

Wereldraad en Willibrordzondag

door Geert van Dartel

Begin november houdt de Wereldraad van Kerken in Busan (Zuid-Korea) zijn 10^e algemene vergadering sinds de oprichting in 1948 in Amsterdam. Willibrordzondag staat dit jaar in het teken van deze belangrijke bijeenkomst. Zo brengen we de verbondenheid met de Wereldraad tot uitdrukking. Weliswaar is de Rooms-katholieke Kerk geen lid. Toch wordt op diverse terreinen samengewerkt. De Pauselijke Raad voor de Eenheid zal in Busan met een delegatie onder leiding van kardinaal dr. Kurt Koch vertegenwoordigd zijn. Met 345 lidkerken uit 110 landen is de Wereldraad nog steeds een voortrekker van de wereldwijde oecumenische samenwerking, al heeft de Wereldraad de afgelopen jaren aan kracht en gezag ingeboet. Onder de nieuwe algemene secretaris, de Noor dr. Olav Fykse Tveit, is er een koers uitgezet die de Wereldraad richting en houvast moet geven in de komende jaren.

Onze wereld

Het motto 'God van leven, leid ons naar gerechtigheid en vrede' heeft iets dramatisch. Staan we er dan zo slecht voor? Komen we er zelf niet meer uit? Kunnen onze leiders en systemen niet voorzien in (meer) gerechtigheid en vrede op onze wereld? Het hoort ook wel bij de Wereldraad om de sociale en politieke werkelijkheid te benaderen vanuit het contrast met het heil dat van God komt. Het motto van de eerste algemene vergadering in Amsterdam luidde: *Man's Disorder and Gods Design*. En 7 jaar geleden in Porto Alegre in Brazilië zette de Wereldraad in op verandering met het thema: 'God in uw genade, verander de wereld'. Maar in de afgelopen

zeven jaar is de situatie in de wereld niet in die zin veranderd. De wereld is in de greep van een wereldwijde economische recessie en een groeiende ecologische crisis. Het militair ingrijpen bracht Afghanistan en Irak geen stabiliteit en democratie. De hoop op democratische ontwikkelingen in de Arabische landen was slechts van korte duur. In Syrië is een vreselijke burgeroorlog uitgebroken die al meer dan 100.000 doden en 2 miljoen vluchtelingen heeft gekost. Ook Egypte staat aan de rand van de afgrond. En in de kantlijn van die globale processen voltrekt zich de gestage uittocht van christenen uit de landen van het Midden Oosten. Eerst uit Irak, nu uit Syrië en straks misschien ook uit Egypte.

Unity Statement

Is er in deze ten hemel schreiende situaties dan geen grond voor hoop op gerechtigheid en vrede? Zijn we ook als christen veroordeeld tot passiviteit en machteloosheid? Hebben kerken een sleutel tot verandering? Wie de moeite neemt om de documentatie door te nemen, die ter voorbereiding op de bijeenkomst in Busan is vrijgegeven, ontdekt dat de Wereldraad een zeer hoge opvatting heeft van de roeping en opdracht van de Kerk in onze geschonden wereld. Kernachtig wordt dat verwoord in het *Unity statement* over de christelijke eenheid dat aan de deelnemers van de bijeenkomst ter goedkeuring zal worden voorgelegd. In deze tekst wordt de roeping van de Kerk geplaatst binnen het perspectief van Gods schepping (Gen. 1) en verzoening in de liefde van Christus (Ef. 1). De tekst begint met een korte schets

Inhoudsopgave

■ **Pag. 1**
Busan 2013. Geert van Dartel leidt de thematiek van de 10^e Algemene Vergadering van de Wereldraad van Kerken in. Het is tevens het thema van Willibrordzondag.

■ **Pag. 2**
We gaan naar Busan toe. Column van voorzitter Henk van Doorn over de komende Assemblee

■ **Pag. 3-4**
Voor gerechtigheid en vrede. Kees Nieuwerth licht toe wat de Wereldraad bedoelt met een Economie van het Leven

■ **Pag. 5**
Interview. Interview met de jezuïet Paulo Dall'Oglio over de Syrische burgeroorlog en positie van christenen

■ **Pag. 6**
Samen getuige zijn! Sinds enkele jaren zijn katholieken en evangelischen in dialoog. Jan Wessels legt uit wat ons met elkaar verbindt

■ **Pag. 7**
Dialoog met oud-katholieken. Interview met drs. W. van der Velde, pastoor van de Oud-katholieke Kerk in Den Haag over de nieuwe dialoogronde die vorig jaar van start ging

■ **Pag. 8**
Agenda. Jaarvergadering Katholieke Vereniging voor Oecumene, Symposium De Katholieke Hervorming en haar uitstraling en De oecumenische erfenis van G.K. Berkouwer

van ons leven dat zich afspeelt in een voortdurende spanning tussen hoop en wanhoop. Dat geldt voor de sociale en politieke ontwikkelingen in de wereld, maar niet minder voor de verhoudingen tussen de kerken. Dat neemt niet weg dat er toch een poging gedaan wordt om op basis

Thema en logo

Het thema 'God van leven, wijs ons de weg naar recht en vrede' is ingegeven door een groeiend besef van urgentie met betrekking tot de zorg voor het leven en de inzet voor gerechtigheid. Het thema is tegelijkertijd een gebed en een acte van geloof die christenen oproept om zich te richten naar Gods visie op gerechtigheid en vrede.

Het logo is geïnspireerd op Jes. 42,1-4 over roeping van Gods uitverkoren dienaar, die niet geknakt wordt voordat het recht op aarde is gevestigd. Het logo toont hoe vanaf de grond – door rotsen en ketenen heen – het leven opkomt en groeit dat Gods gerechtigheid naar de aarde brengt. In het midden van het logo staat het beeld van de boom van het leven – van Christus die in de wereld aanwezig is – en die op de vleugels van drie vogels Gods gerechtigheid naar iedere hoek van de aarde brengt.

van de Schrift een gedeelde visie op de Kerk te verwoorden. Zover zijn we na 65 jaar oecumenische dialoog hopelijk ook gekomen. Met behulp van enkele schriftteksten uit het Oude en Nieuwe Testament wordt het wezen van de Kerk beschreven. De Kerk is de gemeenschap van het nieuwe verbond dat door de verzoenende kruisdood van Christus is ontstaan. Als Lichaam van Christus, belichaamt de Kerk Jezus' verenigende, verzoenende en zichzelf gevende liefde aan het kruis. Kruis en opstanding behoren voortaan tot het leven van God. De Kerk is gericht op de vernieuwing van de hele schepping. God zal ons steeds weer verrassen en is steeds weer de bron van nieuw leven.

De roeping van de Kerk is drievoudig: *voorsmaak* van de nieuwe schepping, *profetisch teken* van het leven dat God voor de hele schepping wil en *dienaar* van de verkondiging van het goede nieuws van Gods rijk van gerechtigheid, vrede en liefde. In deze drieslag wordt in feite de brede oecumenische agenda van de Wereldraad (het bevorderen van de eenheid van de Kerk, de inzet voor gerechtigheid en vrede en de missionaire opdracht) samengevat.

Eenheid van de Kerk

Als we de oecumenische werkelijkheid open onder ogen zien, weten we maar al te goed dat de zoektocht naar eenheid steeds weer averij oploopt. Herstel van gemeenschap en verzoening is binnen en tussen kerken een moeilijke zaak. Omdat het doel van de zichtbare eenheid van de Kerk niet realistisch lijkt, gaan er binnen de oecumenische beweging regelmatig stemmen op om dit doel dan maar tussen haakjes te plaatsen of op te geven. De Rooms-katholieke Kerk daarentegen pleit er steeds weer voor om de zichtbare eenheid van de ene, heilige, katholieke en apostolische Kerk als doel van de oecumenische beweging te handhaven. Het doet goed dat het *Unity statement* deze harde doelstelling uitdrukkelijk in de agenda van de Wereldraad heeft geschreven. Naast de andere doelen zoals de inzet en het getuigenis voor gerechtigheid en vrede en het getuigenis van Gods liefde voor deze wereld. Als teken van hoop. ○

We gaan naar Busan toe... door Henk van Doorn

Toen ik 25 jaar priester was kreeg ik allerlei reisgidsen voor een reis naar Rome. De parochianen van het Utrechtse Oudwijk hadden gehoord dat ik nog nooit in Rome geweest was. Nu zijn we 25 jaar verder en ik ben er nog steeds niet geweest. Ik laat het maar zo. Er is een redelijk alternatief. Ik heb namelijk het geluk dat ik naar de 10^e Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan (Zuid-Korea) kan gaan. Het Vaticaan heeft er mee ingestemd dat ik als 'observer' vanuit de Katholieke Kerk aanwezig kan zijn. Het wordt dus niet "We gaan naar Rome toe", maar "We gaan naar Busan toe".

Ook onze directeur Geert van Dartel gaat mee om als journalist verslag te doen. Hij zal er met de andere medewerkers en leden van het bestuur voor zorgen dat de Assemblee in onze Nederlandse katholieke gemeenschap geen onbekende blijft. Zijn deskundigheid staat daar garant voor. Ik hoop dat ik door mijn betrokkenheid bij de oecumene in ons land de grote betekenis van de Wereldraad voor heel de Kerk kan laten zien.

In ieder geval ga ik goed voorbereid. Ik heb veel gelezen en ben naar de bijeenkomsten geweest waar de meeste Nederlandse deelnemers bij aanwezig waren. Resultaten zullen we pas na verloop van tijd zien. Wat ik hoop is dat mede door de leden van onze vereniging "Busan" ook in de katholieke gemeenschap in ons land zijn uitwerking heeft. De secretaris-generaal van de wereldraad, Olav Fykse Tveit, schrijft in het voorwoord van het dikke programmaboek: "Assemblees zijn dikwijls scharnieren in het leven van de Wereldraad van kerken, en Busan zal zeker zijn sporen in de geschiedenis van de oecumene achterlaten". Busan wil getuigen van wat de kerkgemeenschappen die de deelnemers zonden beweegt, getuigen van hun verwachtingen en hun gebeden. Het kan niet anders of dat wat in Busan in de Naam van de Heer besproken en afgesproken wordt zal ook gevolgen hebben voor het kerkzijn wereldwijd. Dat niet alle kerken lid zijn van de Wereldraad is daarbij niet van betekenis, al blijft het een vrome wens!

Busan mag geen katholiek onberoerd laten. Daar ga en sta ik voor! En ik hoop de hele Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Voor gerechtigheid en vrede...

door Kees Nieuwerth

Een echte vogel heeft twee vleugels om uit te slaan en te kunnen vliegen... De Wereldraad van Kerken heeft ook twee vleugels: *Faith and Order* (Geloof en kerke) en *Life and Work* (Leven en werk). De ene is meer intern en de andere meer extern gericht. Ze kunnen niet zonder elkaar, ze vormen samen de roeping van de Kerk: bouwen aan het Koninkrijk Gods hier en nu, inhoud geven aan het geloofsgetuigenis, het volgen van Jezus door solidair te zijn met armen en verdrukten, door op te komen voor gerechtigheid, duurzaamheid en vrede.

Ook op de tiende Assemblee van de Wereldraad in Busan in Zuid-Korea (Busan) zullen de gedelegeerden van de lidkerken zich buigen over documenten van die twee vleugels van de Wereldraad. Vanuit *Faith and Order* zijn de afgelopen jaren een aantal boeiende gespreksdocumenten ontwikkeld rond de *Eenheid* die we zoeken, rond het wezen van de *Kerk* en rond de betekenis van *Zending* in de wereld van vandaag. Vanuit *Life and Work* is in de afgelopen jaren gewerkt aan twee andere belangrijke thema's: de economie en vrede. Zo liggen er verslagen van twee belangrijke internationale consultaties. Eén over *Armoede, Rijkdom en Ecologie* en één over *Rechtvaardige Vrede* – het verslag van de Internationale Oecumenische Vredesconsultatie in Kingston.

Lange traditie

De met elkaar verweven uitdagingen gesteld door de financieel-economische-, klimaat- en ecologische-, grondstoffen-, energie-, voedsel- en water- en veiligheids- en vredescrisis zullen dan ook prominent op de agenda van de Assemblee in Busan staan. Werken aan gerechtigheid, duurzaamheid en vrede voor allen

◆ Kees Nieuwerth

en alle schepselen.... Dat is niet voor het eerst. Al in 1993 deed de Wereldraad hiertoe een oproep in een rapport getiteld *Costly Unity: Koinonia and Justice, Peace and the Integrity of Creation*. Tijdens de negende Assemblee in Porto Allegre in 2006 werd opnieuw een dergelijke oproep gedaan – de AGAPE-oproep: *Alternative Globalisation Addressing People and Earth*. Deze riep de lidkerken op zich in te zetten voor een alternatieve economische ordening gericht op het uitbannen van armoede, het onder kritiek stellen van buitensporige verrijking van een kleine minderheid en het zorgvuldiger beheren van de schepping. Dit resulteerde in een programma van de Wereldraad rond armoede, rijkdom en ecologie. Een reeks regionale studies en consultaties werd ondernomen in o.m. Afrika, Latijns Amerika, Azië en Europa.

Het goede leven

Tijdens de afsluitende consultatie in Bogor in 2012 werd een document aangenomen getiteld *Een Economie*

van het Leven, Gerechtigheid en Vrede voor allen: een oproep tot actie. Het herinnert ons aan het feit dat het 'goede leven' in de navolging van Jezus niet gelegen is in het vergaren van meer bezit, het uitbreiden van wapenarsenalen voor onze "veiligheid" of het gebruik van (politieke) macht om (anderen) te domineren. Dat de 'aarde des Heren is en alles wat daarin is' (Psalm 24:1; Cor. 10:26) is met die levensstijl immers in tegenspraak! Die ongebreidelde hebzucht en dat egocentrisme brengen zowel mens als de schepping als geheel in gevaar. Ons geloof dwingt ons – zo lezen we verder – gerechtigheid, vrede en de

heelheid van de schepping te zoeken. In dit verband wordt opgeroepen tot een 'transformatieve spiritualiteit'. De kerken zouden zich in moeten zetten voor de transformatie van het dominante economische model. Dit zal niet zonder opoffering of risico zijn. In diverse documenten over dit thema worden ook – op onderdelen – concrete voorbeelden aangedragen om wat voor soort veranderingen in het financieel-economisch stelsel het dan gaat. Het voert in dit verband te ver hierop in detail in te gaan. Maar het gaat om het ontwikkelen van een Economie van het Leven in plaats van een Economie van de Dood. De Wereldraad zou – samen met vertegenwoordigers van andere religies – en maatschappelijke organisaties pleitbezorger van een nieuwe financieel-economische orde moeten zijn. Een orde die recht doet aan de menselijke waardigheid en de verantwoordelijkheid voor de schepping.

Transformatie

Interessant is nu dat hier een duidelijke

lijke relatie ligt met sommige andere gespreksdocumenten waarover de deelnemers aan de tiende Assemblee in Busan zich moeten buigen. Zo lezen we in het document over *Zending* over het belang te luisteren naar hen die gemarginaliseerd zijn, naar de armen, naar het zuchten van de schepping om werkelijk Gods zending van gerechtigheid en vrede inhoud te kunnen geven. Dat we getuigen moeten zijn van het evangelie van Jezus in een wereld 'waarin het geloof in de Mammon de geloofwaardigheid van het evangelie bedreigt'. Onomwonden wordt gesteld dat het heersende economische stelsel tot voortdurende vernietiging van de natuur en natuurlijke hulpbronnen leidt. Ook hier wordt gesproken over (transformatieve) spiritualiteit die ons motiveert om Gods Economie van het Leven te dienen. We lezen: 'transformatieve zending weerstaat de afgoderij van de vrije markt economie'. Dat dit niet zonder opoffering of risico kan wordt ook hier benadrukt: het zich inzetten voor een betere wereld brengt met zich mee dat we het eigenbelang dat de machten hebben bij het handhaven van de gevestigde orde moeten trotseren en uitdagen.

Ook in de Boodschap van Kingston over *Rechtvaardige Vrede* wordt opgeroepen tot die Economie van het Leven. Wereldwijd gaan enorme bedragen om in de wapenindustrie, de wapenhandel en het militair-industrieel complex, terwijl deze middelen dringend nodig zijn om het dominante economisch model te transformeren naar een meer duurzaam en solidair stelsel. Zo lezen we hier: 'Wij dringen er bij de regeringen op aan om hun financiële middelen radicaal in te zetten voor programma's die het leven in plaats van de dood bevorderen.'

Wat die duurzaamheid betreft, is ook het thema klimaatverandering en het recht doen aan landen die daarvoor het meest te lijden hebben – met name in de zuidelijk wereldhelte – een voorbeeld dichtbij huis: Nederland staat maar liefst in de top tien van de landen die de grootste ecologische voetafdruk hebben, hoort tot de landen met de hoogste kooldioxide uitstoot en staat momenteel bekend om het slechtste klimaatbeleid binnen de Europese Unie. Zelfreflectie en werk aan de winkel lijkt me nodig!

Samenwerking

De Wereldraad is een internationaal oecumenisch verbond van kerken. Het is niet een wereldregering die zelfstandig het dominante economische model kan hervormen. Als de Wereldraad zich voor die transformatie wil inzetten dan is een werkprogramma nodig van waaruit de Wereldraad in wisselwerking treedt met internationale instituties als de Wereldbank, Het Internationaal Monetair Fonds, het VN-milieuprogramma (UNEP) en de Verenigde Naties als geheel. Om te bouwen aan een betere wereld door het ontwikkelen van een Economie van het Leven. En daardoor te getuigen van het evangelie in deze wereld.

In de woorden van de oproep tot actie die voorligt in Busan:

De God van het Leven roept ons op tot Gerechtigheid en Vrede. ◉

Kees Nieuwerth is vertegenwoordiger van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers) in de Raad van Kerken in Nederland, tevens lid van het Moderamen.

Wereldraad van Kerken over **Syrië en Egypte**

'Het doet er niet toe wie er achter deze aanslagen zit, het is absoluut gewetenloos dat chemische wapens hun weg hebben gevonden in het conflict in Syrië.' Dit zei ds. Olav Fykse Tveit, secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken na de aanval met zenuwgas op Ghouta, een regio ten Oosten van Damascus, waarbij 1300 mannen, vrouwen en kinderen gedood werden. Tveit benadrukte dat de wereldwijde gemeenschap van kerken, inclusief de kerken in Syrië, die vreselijk onder deze oorlog lijden, ronduit het gebruik van chemische wapens onder alle omstandigheden en door welke partij ook veroordeelt. Hij deed een beroep op de Verenigde Naties om de zaak te onderzoeken en zich vooral sterk te maken voor de bescherming van de Syrische bevolking.

Ook ten aanzien van de dramatische ontwikkelingen in Egypte heeft de Wereldraad zich uitgesproken. In aansluiting bij de Egyptische organisatie *Bayt al-'a'ila-al-misryyya*, een initiatief

◆ ds. Olav Fykse Tveit (foto: [wikimedia commons](#))

van christelijke en islamitische leiders in Egypte, riep ds. Olav Fykse Tveit op tot de bescherming van kerken en moskeeën. 'De bescherming van alle menselijk leven en van heilige plaatsen is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van zowel christenen als moslims. De Wereldraad onder-

steunt en is solidair met de oproep van de religieuze leiders in Egypte voor gezamenlijke acties en inspanningen voor verzoening en veiligheid.'

Na de afzetting van president Morsi en de machtsovername door het leger waren tientallen kerken en christenen het doelwit van gewelddadige aanvallen in Cairo en in andere steden. ◉

Willibrordzondag – 3 november 2013

Preekschets en voorbeden zijn beschikbaar op de website www.oecumene.nl

Op Willibrordzondag wordt in de parochies de bisschoppelijke collecte gehouden voor het oecumenisch werk van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. U kunt dit werk steunen met een gift op IBAN rekening NL73 INGB 0001087628 ter attentie van Katholieke Vereniging voor Oecumene in Utrecht.

Interview met Paolo Dall'Oglio over Syrië

door Leo van Leijssen

Pater Paolo Dall'Oglio is jezuïet en priester, Italiaan van komaf. Sinds deze zomer wordt hij na een bezoek aan Syrië vermist. Over zijn lot bestaat grote onzekerheid. Meer dan 30 jaar heeft hij in Syrië harmonie tussen moslims en christenen bevorderd. Zó leerde ik aboena Paolo kennen toen ik in 1998, 2001 en 2008 in West-Syrië het Syrisch-katholieke klooster Mar Musa bezocht, met hem als grote inspirator aan het hoofd. Ik trof een oecumenische monastieke gemeenschap aan die zich toelegde op de dialoog met de moslims. Toen in maart 2011 de opstand in Syrië begon, steunde hij de Syrische democraten die werden "kapot gedrukt door onmenselijke en blinde repressie". Daarom werd hij in juni 2012 uit Syrië verbannen. Sindsdien werkt hij full-time aan de verdediging van "de rechten van de Syriërs en de legitimiteit van hun revolutie". Ik interviewde hem in juni 2013, kort voor zijn vermissing, over de christenen in Syrië.

Beste aboena Paolo, wat is de positie van christenen in het Syrische conflict? Wat is uw positie? Delen medechristenen in of uit Syrië visies als de uwe?

«Sommige christenen hebben zich al tientallen jaren tegen het regime verzet en staan nu achter de revolutie. Verschillende van hen zaten in de gevangenis, niet omdat ze christen maar omdat ze communist waren of behoorden tot andere oppositiegroeperingen. Het regime slaagde er goed in de meeste christenen van Syrië ervan te overtuigen dat wat er aankomt geen vrije democratie is, maar islamistische terreur. Verbazingwekkender is dat de meeste christelijke leiders zich aan het regime en zijn retoriek onderwerpen, ondanks mensenrechtenschending, onderdrukking en marteling. Sommigen handelen wereldwijd als agenten van het regime om de democratische opinie te verlammen met systematische leugens en islamofobie. Ongetwijfeld lijdten veel christenen onder de oorlog, maar we zien een soort dubbele standaard in de westerse pers. Alsof het lijdten van soennietische burgers,

◆ Paolo Dall'Oglio sj.

gebombardeerd en uitgemoord, slechts als natuurlijk gevolg van hun politieke stellingname moet worden beschouwd, terwijl de christenen die lijden vaak worden gezien als buiten de strijd staande en op die manier per definitie onschuldig. Ik ben voor de democratische revolutie van de Syriërs en maak deel uit van een breed front waarbinnen een groot aantal christenen het als hun plicht ziet te kiezen en te vechten voor vrijheid.»

Hoe ziet u de toekomst van de christenen in Syrië? Wat zijn voor hen de uitdagingen?

«De overeenkomst met de Iraakse situatie is realistisch. Het gebrek aan verantwoordelijkheid van de democratische internationale gemeenschap ten opzichte van de Syrische revolutie heeft de situatie gewijzigd. Syrië valt uiteen langs etnische en communautaire lijnen. Syrisch Koerdistan wordt waarschijnlijk een haven voor een relatief kleine groep christenen. Hoewel altijd nog aan-

zienlijk, kan ze niet worden vergeleken met de christelijke gemeenschap in het grotere en rijkere Iraakse Koerdistan. Het lot van West-Syrië, waar de alawietische sjïieten in de meerderheid zijn, kennen we niet. Een groot aantal christenen in die regio zal hun lot delen. Dat is een tragedie ook op moreel niveau, als je kijkt naar het ongelooflijk aantal misdaden tegen de menselijkheid die veel alawieten de afgelopen twee jaar hebben begaan. In de gebieden met een soennietische meerderheid liggen de zaken niet makkelijker. Als echte veiligheid voor alle burgers verzekerd zal zijn, zullen de christenen blijven, maar als de islamistische extremisten op grote schaal christenen aanvallen, zullen de Kerken door gedwongen emigratie verdwijnen. Al bij al ben ik bang dat de misdadige fout van de internationale gemeenschap om steun aan de Syrische democraten te

weigeren, naast andere rampen het teruglopen zal veroorzaken van de christelijke gemeenschap van 10% op de totale bevolking naar iets van 2%. Nu heeft het beëindigen van dit [conflict] prioriteit, met zo min mogelijk doden en zo weinig mogelijk politiek verlies. Wanneer het nieuwe evenwicht zal opkomen, zal het de tijd zijn om de prioriteiten van de christelijke gemeenschap vast te stellen in het nieuwe, hopelijk vrije en waarschijnlijk federale Syrië.»

U zette, samen met anderen, het klooster Mar Musa op als een christelijke communautiteit van dialoog met de islam. Misschien verdrietig om te vragen: wat is er over van die droom?

«Alles wat we jarenlang zeiden, zou Syrië voor de ramp hebben behoed als ernaar was geluisterd. Onze horizon biedt aan christenen zowel concrete vormen van hoop op harmonie met moslims als theologische diepte om een presentie van zuurdesem te zijn in het deeg van de moslim-maatschappij. Zonder liefde geen brood!» ◉

Samen getuige zijn!

door Ds. Jan C. Wessels

Met zijn ene voet op een stoel en een stoere country-gitaar in zijn hand zingt de Poolse priester van de plaatselijke katholieke parochie een lied bij de gebedsbijeenkomst in het gemeenschapscentrum van ons dorp. En al na de eerste paar regels gaan de handen de lucht in en komen de voeten van de grond. Hij was nog maar een paar maanden in Gantsi en had met beide handen de uitnodiging aangegrepen om mee te doen met de gezamenlijke gebedsbijeenkomst op die middag waar zo'n 400 mensen bij aanwezig zijn. Mensen van allerlei stammen en tongen en talen. Zwart, wit, bruin en geel. Groot en klein. Rijk en arm. Mensen ook van misschien wel 30 verschillende kerkgenootschappen.

In diezelfde dienst worden mijn vrouw en ik, na 18 jaar zendingswerk onder de San mensen in West Botswana, teruggezonden naar Nederland. Nee, eigenlijk niet teruggezonden, maar opnieuw uitgezonden: vanuit Afrika, om de kerken in Nederland te gaan helpen met het zendingswerk daar. Ik ben dus nog steeds zending: niet meer een Nederlandse zending in Afrika, maar een Afrikaanse zending in Nederland.

Zending en oecumene

En dat laat misschien al wel iets zien van de grote veranderingen die zich in de afgelopen jaren hebben voltrokken. Zending vindt niet meer alleen plaats van hier naar daar, maar van overal naar overal. Zending en evangelisatie zijn daarom nog meer een zaak van de oecumene geworden: De hele kerk brengt het hele evangelie aan de hele wereld. Evangelischen zijn al jaren vertrouwd met deze woorden: het is de slogan van de grote Lausanne beweging. Maar in de praktijk was het toch best moeilijk om daar handen en voeten aan te geven en om over eigen kerkmuurtjes heen te kijken en te zien wat de Geest daar aan gaven en bedieningen en krachten had gegeven en geeft. De 'hele kerk' is niet het hele lichaam van Christus, maar de hele gemeente. Alles wat buiten de gemeente staat,

◆ Gebedsdienst in Botswana met ds. Jan C. Wessels rechts op de foto.

valt niet onder de 'kerk', en is voorwerp van evangelisatie. Ok, dat is misschien wel wat kort door de bocht, en niet veel mensen zullen dat consequent volhouden, maar het is wel iets dat diep in het hart van elke evangelical leeft, waardoor er veel proselitisme plaatsvindt.

We zijn aan elkaar gegeven

Maar ook dat is hard aan het veranderen. 'Wij kiezen voor Eenheid' is daar een heel mooi voorbeeld van. Voortgekomen uit de pinkster- en gebedsbeweging geeft het een radicale verandering van houding weer. Evangelische christenen beseffen meer en meer dat ze deel zijn van een groter geheel en krijgen oog voor de mogelijkheid dat de Geest ook over kerkmuren heen werkt. Daarbij komt ook een besef dat we elkaar ook steeds meer nodig hebben en dat we aan elkaar gegeven zijn. Nodig omdat we alleen samen met alle heiligen iets meer kunnen begrijpen van Gods grote liefde in Jezus Christus (Ef.3:18). Nodig hebben we elkaar ook, om de roeping te vervullen die de Heiland ons Zelf gaf: jullie zullen Mijn getuigen zijn, van Jeruzalem tot aan de uiteinden der aarde (Hand.1:8).

We hebben elkaar veel te bieden

Ik zeg niet dat we allemaal in één kerk moeten zitten, dezelfde liturgie volgen, op dezelfde manier bidden, etc. voordat we aan deze roeping

gehoor kunnen geven. Maar aan de andere kant is de geweldige verdeeldheid van het Lichaam van Christus toch een barrière voor veel mensen om in Hem te gaan geloven. In dat opzicht was de ontmoetingsdag op het Malieveld in Den Haag op 6 oktober 2012 wel degelijk een getuigenis. We hebben elkaar nodig! Juist in deze tijd waarin de kerk steeds kleiner wordt en steeds minder invloed krijgt. Om elkaar te bemoedigen en om elkaar te ondersteunen als broeders en zusters in Christus!

Maar we hebben elkaar ook veel te bieden! Prachtige eeuwenoude rituelen en tradities aan de ene kant, maar ook een stuk missionair elan en enthousiasme aan de andere kant. Ik geloof dat God door Zijn Geest aan verschillende gemeenschappen verschillende gaven heeft gegeven: niet om ze voor zichzelf te koesteren en er mee te pronken, maar om daar de ander mee te dienen en zo het Lichaam op te bouwen in de liefde. Nederland heeft het zo hard nodig: een kerk, christenen die samen getuigen. Een beweging van volgelingen van Jezus Christus die in de kracht van Zijn Geest de wereld door trekken en Zijn woorden van eeuwig leven doorgeven. Samen en ieder persoonlijk! ●

Ds. Jan Wessels is directeur van de Evangelische Alliantie

Dialogoog tussen Katholieken

door Geert van Dartel

'K was er niet aan begonnen als ik niet de hoop had dat uiteindelijk – ook al zal dat niet na vijf jaar zijn – het herstel van de kerkgemeenschap mogelijk is. Daar moeten we aan werken ook al zie ik een aantal hobbels waarvan ik niet weet hoe we die moeten nemen. De Oud-katholieke Kerk is als Rooms-katholieke Kerk van de Oude Clerezij steeds gericht geweest op het herstel van de *communio* met Rome. Tot eind 19^e eeuw werd iedere bisschopskeuze ook aan Rome gemeld als een gebaar van verzoening. Verder hoop ik dat de dialoog zal bijdragen aan open en eerlijke contacten met elkaar.' Aan het woord is pastoor Wietse van der Velde van de oud-katholieke parochie van de HH. Jacobus en Augustinus in Den Haag. Namens de Oud-katholieke Kerken neemt Van der Velde deel aan de tweede ronde van de officiële dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Oud-katholieke Kerken die in december 2012 van start is gegaan.

We spreken elkaar in de pastorie van zijn kerk in Den Haag, die dateert uit 1722, één jaar voor de feitelijke breuk met Rome. Pastoor Van der Velde toont me de bisschopskamer waar in 1723 de verkiezing van Cornelis Steenhoven tot bisschop heeft plaatsgevonden. Deze kamer, voorzien van een keur aan historische portretten en antiek meubilair, is één van de pronkstukken van het huis. Van der Velde is kerkhistoricus en koestert het oud-katholieke erfgoed.

Traditioneel en open

Volgens eigen gegevens telt de Oud-Katholieke Kerk in Nederland ca. 6.000 leden. Het is een van de kleinere kerkgenootschappen in ons land. Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal leden met de helft afgenomen. Ook de traditionele oud-katholieke gezinnen ontkomen volgens Van der Velde niet aan de invloed van de secularisatie. 'In het bisdom Haarlem waar de Oud-katholieke Kerk in enkele dorpen een sterke positie had, krijgt de ontkerkelijking nu zijn beslag. In het aartsbisdom Utrecht zijn we al verder. We ontwikkelen ons van traditionele

◆ Pastoor Wietse van der Velde

stadsparochies naar een vrijwilligerskerk.' De aanwas van de Oud-katholieke Kerk komt vooral uit andere kerken. Nieuwe leden ervaren de kerk vaak als een warm bad. Ze voelen zich thuis in de gemeenschap. 'In de Oud-katholieke Kerk zul je vanaf de preekstoel zelden rechtstreekse aanwijzingen voor het dagelijks leven van de gelovigen horen. Vanuit de katholieke traditie worden de geloofszaken aangereikt en vervolgens is het aan het persoonlijk gevormde geweten om beslissingen te nemen. De moderne opvattingen wekken soms ook wel bevreemding vanwege de combinatie van een orthodoxe leer met een liberale praktijk. In het oog springen bijvoorbeeld de kerkelijke zegening van homoseksuele relaties en de toelating van vrouwen tot het priesterschap.'

Nieuwe ronde

Op deze punten zijn er diepgaande verschillen met de Rooms-katholieke Kerk. Van der Velde onderkent het gewicht van 'de openstaande vragen' die de agenda van de dialoog tot 2017 zullen bepalen. Ze worden ingeleid in het rapport '*Kerk en Kerkelijke gemeenschap*' waarmee in 2009 de eerste dialoogronde werd afgesloten. Dit rapport is de basis voor de vervolgoopdracht die door de Pauselijke Raad voor de Eenheid en de Internationale Bisschoppen Conferentie aan de nieu-

we dialoogcommissie gegeven is.

Sinds december 2012 is de commissie twee keer bij elkaar geweest. Ieder jaar zullen er twee meerdaagse bijeenkomsten plaatsvinden. Van der Velde behoort tot de nieuwe leden van de commissie. 'Degenen die al aan de eerste ronde hebben deelgenomen zijn goed op elkaar ingespeeld en hebben elkaar op een dieper niveau leren verstaan.' Op de eerste twee zittingen werd tot zijn verrassing veel aandacht besteed aan kerkjuridische implicaties van de overgang van rooms-katholieke priesters naar de Oud-katholieke Kerk. Volgens de rooms-katholieke opvatting blijft het kerkrecht van kracht ook als mensen uit de Kerk uitreden. In de dialoogcommissie wordt gezocht naar een interpretatie van het kerkrecht die het mogelijk maakt priesters die overgegaan zijn dispensatie te verlenen. Dat betreft echter alleen gevallen uit het verleden. 'De Rooms-katholieke Kerk zou graag zien dat de Oud-katholieke Kerk geen rooms-katholieke priesters meer opneemt, maar voor de Oud-katholieke Kerk is dit geen optie', aldus Van der Velde.

Perspectief

Van der Velde verwacht dat er in de volgende besprekingen meer ruimte zal zijn voor een theologische agenda. De dialoog zal gaan over de betekenis van de paus in de *communio* van de Kerk, over de Mariadogma's van 1854 en 1950 en wellicht ook over het priesterschap van de vrouw. Een rangorde van belangrijkheid wil Van der Velde niet aangeven. Zo onderstreept hij het belang van het Mariadogma over de onbevleete ontvangenis uit 1854. 'De Oud-katholieke Kerk heeft dit in een schrijven van 1855 expliciet veroordeeld als zijnde in strijd met Schrift en traditie. De Oud-katholieke Kerk zal dit standpunt niet zomaar opgeven, omdat hierin wezenlijke geloofspunten over de werking van de genade aan de orde zijn.'

Datzelfde geldt voor haar standpunt over de jurisdictiemacht van de paus en het na brede consultatie genomen besluit over de toelating van de vrouw tot het priesterschap. ●

Jaarvergadering Katholieke Vereniging voor Oecumene in Utrecht Museum Catharijnenconvent Utrecht 22 november 2012

◆ ds. Karin van den Broeke

De jaarvergadering op 22 november 2012 zal worden gehouden in Utrecht in het auditorium van het Museum Catharijnenconvent, Lange Nieuwstraat Utrecht. U bent vanaf 10.30 welkom. Om 11.00 uur begint de huishoudelijke vergadering waarop de jaarstukken worden toegelicht en vastgesteld. Om 13.30 is er een gebedsdienst in de vredeskapel van de Sint Catharinakathedraal.

De studiebijeenkomst begint om 14.00 uur en gaat onder titel *Inspiratie van Busan* over de Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan. Op deze bijeenkomst vertellen deelnemers onder het motto *Inspiratie van Busan* over hun ervaringen. Ds. Karin van den Broeke, preses van de PKN, spreekt over de eenheid en missie van de Kerk; Kees Nieuwerth, Quaker, spreekt over de inzet vanuit kerken voor gerechtigheid en vrede. Andere deelnemers komen aan het woord in panelgesprekken.

De bijeenkomst wordt voorbereid i.s.m. de Raad van Kerken. Het programma is te vinden op de website www.oecumene.nl U kunt zich opgeven voor de hele dag of een gedeelte daarvan via secretariaat@oecumene.nl of telefonisch op 030-2326907
Kosten studiemiddag E 10,—, studenten E 5,—.

◆ dr. Ton van Eijk

De Katholieke Hervorming en haar uitstraling, 15 oktober 2013, 10.00 – 17.00 uur, Auditorium Catharijnenconvent, Lange Nieuwstraat 38, Utrecht. Symposium over het Concilie van Trente. Dit Concilie gaf de aanzet voor vernieuwing en hervorming van de Katholieke Kerk, maar stond tegelijkertijd in het teken van de confrontatie met de Reformatie. Beide zaken komen op dit symposium uitgebreid aan de orde. Voor meer informatie zie <http://www.oecumene.nl/nieuws-blogs/nieuws/551-de-katholieke-hervorming-en-haar-uitstraling>

Organisatie: Faculteit Katholieke Theologie (TST), Katholieke Vereniging voor Oecumene

Deelnamekosten: E 20,— (incl. lunch), studenten E 10,—

De vergeten oecumenische erfenis van prof. dr. G.C. Berkouwer, 13 november 2013, 14.00 – 16.30,

◆ dr. Eduardo Echeverria

Ariënsinstituut, Keistraat 9, Utrecht. De Amerikaanse theoloog Eduardo Echeverria schreef een gedenkstudie over de theologie van Gerrit Cornelis Berkouwer (1903-1996). Berkouwer, één van de meest gerenommeerde gereformeerde theologen van de vorige eeuw, heeft zich diepgaand bezig gehouden met de bestudering van de katholieke theologie. Hij heeft als waarnemer deelgenomen aan alle zittingen van het Tweede Vaticaans Concilie. Op dit symposium spreekt Echeverria over de vergeten oecumenische erfenis van Berkouwer. Mgr. dr. H. van den Hende, bisschop van Rotterdam en prof. dr. E. de Boer van de theologische universiteit Kampen, zullen reageren op het boek *Berkouwer and Catholicism*

Organisatie: FHTL, TST, Katholieke Vereniging voor Oecumene (www.oecumene.nl)

Deelnamekosten: E 7,—, docenten en studenten FHTL en TST gratis

Kerk in wereldwijde verbondenheid, 16 mei 2014, 14.00 – 16.30 uur, Ariënsinstituut, Keistraat 9, Utrecht. In de context van de internationale dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Oud-katholieke Kerken (IRAD) wordt een bijeenkomst georganiseerd over de universaliteit en katholiciteit van de Kerk. De Nederlandse leden van IRAD, Mgr. dr. H. van den Hende en drs. W. van der Velde, vertellen over de voortgang van de dialoog en verhelderen de opvatting van de RK Kerk en de Oud-katholieke Kerken over universaliteit en katholiciteit. Theologie studenten geven hun visie op het thema *Kerk in wereldwijde verbondenheid (call for papers)*.

◆ mgr. dr. Hans van den Hende

Organisatie: FHTL, Oud-katholiek Seminarie en Katholieke Vereniging voor Oecumene (www.oecumene.nl)

Deelnamekosten: E 7,—, studenten gratis

Bezoek onze website op: www.oecumene.nl

Colofon

Overeen is het communicatieblad van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden, donateurs en parochies ontvangen het blad twee maal per jaar.

Redactie: Geert van Dartel, Mirella van Herp, Leo van Leijssen

Vormgeving: VANDARTEL, Oss

Drukwerk: Van Stiphout, Helmond

Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord

Biltstraat 121
3572 AP Utrecht
T: 030-2326907
E: secretariaat@oecumene.nl
Internet: www.oecumene.nl
ING: NL97 INGB 0000801919
ING: NL73 INGB 0001087628
ISSN: 1568-2862